

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-673/20 - 1

Asia C-673/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

9.12.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunal judiciaire d'Auch (Auchin alioikeus, Ranska)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

17.11.2020

Kantaja:

EP

Vastaaja:

Préfet du Gers (Gersin prefekti, Ranska)

Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques
(Ranskan tilastokeskus)

TRIBUNAL JUDICIAIRE **PÄÄTÖS**

[--]

32000 AUCH [--]

[--]

ASIANOSAISINA OVAT:

[--]

KANTAJA:

EP

La Bordevielle,
32430 THOUX,

[– –]

JA
VASTAAJAT:
PREFET DU GERS
 [– –]
32000 AUCH,
 [– –]
INSTITUT NATIONAL DE LA STATISTIQUE
ET DES ETUDES ECONOMIQUES
 [– –]
92120 MONTROUGE,
 [– –]

[– –]
[alkup. s. 2]

ASIAN KÄSITTELY

EP on naimisissa Ranskan kansalaisen kanssa, mutta hän ei ole hankkinut avioliittonsa perusteella Ranskan kansalaisuutta, sillä Foreign Officen (Yhdistyneen kuningaskunnan ulkoministeriö) entisenä virkamiehenä hän on vannonut uskollisuutta Englannin kuningattarelle. Hän on asunut useita vuosia Ranskassa ja harjoittaa siellä maanviljelijän ammattia [– –].

Yhdistyneen kuningaskunnan 23.6.2016 järjestämän kansanäänestyksen jälkeen Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 30.1.2020 Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista eroamista koskevan sopimuksen, jonka Euroopan unioni ja Yhdistynyt kuningaskunta tekivät 31.1.2020.

Erosopimuksen 131 artiklassa määrätään lisäksi, että siirtymäaikana Euroopan unionin toimielimillä, erityisesti unionin yleisellä tuomioistuimella ja unionin tuomioistuimella, on niille unionin oikeudessa myönnetty valtuudet.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan 3 kohdan mukaisesti kaikkien unionin perussopimusten ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen soveltaminen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan lakkasi 1.2.2020.

EP poistettiin vaaliluetteloista 1.2.2020 alkaen. Hän ei siis pystynyt osallistumaan kunnallisvaaleihin 15.3.2020.

EP teki 6.10.2020 muodollisen hakemuksen, että hänet merkittäisiin uudelleen muille kuin ranskalaisille Euroopan unionin kansalaisille tarkoitettuihin vaaliluetteluihin. Thoux'n kunnan kunnanjohtaja hylkäsi hakemuksen 7.10.2020.

EP teki Ranskan vaalilain (code électoral) L18 §:n nojalla oikaisupyynnön kunnan vaalilautakunnalle.

Hänelle ilmoitettiin 3.11.2020 päivätyllä kirjeellä, että vaalilautakunnan oli määrä kokoontua vasta maaliskuussa 2021 eli noin 20 päivää ennen departementtitason vaaleja.

Koska tämä vastaus epäsuorasti vahvisti kunnanjohtajan hylkäävän vastauksen, joka koski EP:n merkitsemistä uudelleen vaaliluetteloihin, EP nosti vaalilain L20 §:n säännösten nojalla 9.11.2020 vastaanotetulla kannekirjelmällä tässä tuomioistuimessa kanteen riitauttaakseen Thoux'n kunnanjohtajan päätöksen.

[--]

OIKEUSRIIDAN KUVAUS

EP vaatii, että tuomioistuin

- lykkää asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle tulkintaa ja pätevyyttä koskevat ennakkoratkaisukysymykset (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan ja Yhdistyneen kuningaskunnan erosopimuksen tulkinta; **[alkup. s. 3]** Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten mahdollisuus säilyttää oikeudet unionin kansalaisuuteen; suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen; vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden loukkaaminen);
- kumoaa päätökset, joilla hänen tekemänsä hakemus Thoux'n vaaliluetteloon merkitsemiseksi hylättiin [--];
- [--]

Vaativustensa tueksi EP muistuttaa, että toinen Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, HA, toimi vastaavalla tavalla toukokuussa 2020 voidakseen osallistua kuntansa kunnallisvaalien toiseen kierrokseen. Tribunal judiciaire de Limoges (Limogesin alioikeus, Ranska) hylkäsi hänen kanteensa, ja Cour de cassation (ylin tuomioistuin, Ranska) vahvisti hylkäämisen. Kyseiset kaksi tuomioistuinta katsoivat, että unionin kansalaisuuden menetys ei suhteettomasti loukannut HA:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia, koska hän oli voinut äänestää Brexit-kansanäänestyksessä ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuonna 2019 järjestetyissä parlamenttivaaleissa.

EP muistuttaa, että hänen tilanteensa on toisenlainen, koska hän on asunut Ranskassa jo 36 vuotta ja koska häntä, toisin kuin HA:ta, koskee Yhdistyneen kuningaskunnan niin sanottu ”15 years rule” -sääntö, joka estää häntä nykyään osallistumasta Yhdistyneen kuningaskunnan vaaleihin.

Toiseksi EP väittää, että unionin kansalaisuutta ei voida peruuttaa automaattisesti, kuten Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 20 artiklaan nojautuvasta runsaasta oikeuskäytännöstä ilmenee. Lisäksi oikeusvarmuuden periaate on esteenä sille, että Euroopan kansalaisen aseman kaltaisia merkittäviä asemia voitaisiin peruuttaa millään tavoin automaattisesti. Tällaisen hypoteesin

hyväksyminen merkitsisi EP:n tapauksessa, että häneltä evättäisiin kokonaan osallistuminen demokraattiseen prosessiin, jolloin hän menettäisi yhdenvertaisuutensa kenen tahansa jäsenvaltion kansalaisen kanssa tavalla, jota on mahdotonta hyväksyä ja joka loukkaisi hänen perusvapauttaan, liikkumisvapautta.

Kolmanneksi Euroopan kansalaisuuden automaattinen menetys merkitsisi EP:lle ilmeistä unionin oikeuteen kuuluvan suhteellisuusperiaatteen loukkausta.

&

Thoux'n kunnan kunnanjohtaja muistutti selväsanaisesti, että nykyisten säännösten ja määräysten nojalla hän ei voinut merkitä EP:tä vaaliluetteloihin.

&

Gersin prefekti pyytää, että kaikki EP:n nostamat kanteet hylätään.

Hän tuo esiin, että erosopimuksen ratifiointista Euroopan parlamentissa ja Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentissa seurasi välittömästi, että Yhdistynyt kuningaskunta erosi tosiasiallisesti Euroopan unionista keskiyöllä 31.1.2020 ja että tämän jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset Ranskassa menettivät äänioikeutensa ja vaalikelpoisuutensa kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin vaaleissa.

Yhdistyneen kuningaskunnan erosopimuksen 127 artiklassa määrätään näet, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen niitä määräyksiä, joissa määrätään unionin kansalaisten äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta Euroopan parlamentin vaaleissa ja kunnallisvaaleissa, ei sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan erosopimukseen perustuvana kahden vuoden siirtymäaikana. **[alkup. s. 4]**

Brexitin johdosta Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques (Ranskan tilastokeskus, jäljempänä INSEE) siis poisti viran puolesta 1.2.2020 Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset täydentävistä vaaliluetteloista vaalilain L16 §:n III momentin nojalla. Tässä säännöksessä asetetaan kyseiselle laitokselle velvollisuus poistaa yhteisestä vaaliluettelosta äänestäjät, joilla ei enää ole äänioikeutta.

EP:llä ei ole kaksoiskansalaisuutta, eikä häntä siksi voida merkitä uudelleen Thoux'n kunnan täydentävään vaaliluetteloon.

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

Asian käsittelyn lykkäämistä koskeva vaatimus

Ranskan siviili- ja hallinto-oikeudellisesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että suhteellisuusperiaatteen tarkoituksena on rajoittaa viranomaisten valtaa, jotta voidaan varmistaa henkilöiden oikeudet ja itsemääräämisvalta ja estää

loukkaukset, jotka liiallisuudessaan tai jyrkkyydessään olisivat omiaan loukkaamaan oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä.

Julkinen valta voi konkreettisesti rajoittaa kansalaisten vapautta vain siltä osin kuin se on välttämätöntä yleisen edun suojelemiseksi, ja sen on ensisijaisesti varmistettava perusoikeuksien suojeleminen. Oikeuksia ja vapauksia rajoittavan toimenpiteen on siis oltava tarkoitukseensa soveltuva tai tilanteeseen mukautettu ja samalla tarpeen sekä oikeasuhteinen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (jäljempänä EIT) oikeuskäytännössä vahvistettu suhteellisuusperiaate on nykyään unionin oikeuden yleinen periaate, joka tunnustetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklan 4 kohdassa. Sillä on sama tarkoitus: viranomaisten vallan rajoittaminen estämällä loukkaukset, jotka liiallisuudessaan tai jyrkkyydessään olisivat omiaan loukkaamaan oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä. Tämä periaate koskee siis Euroopan unionin toimielimiä sekä jäsenvaltioita niiden soveltaessa unionin oikeutta.

Conseil d'État'n (ylin hallintotuomioistuin, Ranska) oikeuskäytännön lisäksi suhteellisuusvaatimus ilmenee nykyään myös valtiosääntöoikeudessa, jossa oikeasuhteisuus on vahvistettu ihmis- ja kansalaisoikeuksien julistuksen 8 artiklassa määrätyn, rangaistusten välttämättömyyttä koskevan vaatimuksen pohjalta.

Käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole tarpeen vastata kaikkiin EP:n esittämiin perusteluihin, vaan ensisijaisesti on todettava, että koska EP on 29.4.1984 alkaen asunut Ranskassa, kuten asiakirja-aineistoon toimitetut asiakirjat osoittavat, hän ei voi enää äänestää missään Yhdistyneen kuningaskunnan vaaleissa kansalaisten edustamista koskevan vuoden 1985 lain (Representation of the People Act 1985) nojalla.

Kyseisen Yhdistyneen kuningaskunnan lain osalta EIT antoi 7.5.2013 asiassa Shindler ratkaisun, jossa se totesi, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 3 artiklaa ei ollut rikottu. Kyseisessä asiassa asianomainen pystyi vielä äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa ja kunnallisvaaleissa vuonna 2013, jolloin EIT antoi ratkaisunsa.

EP:n tapaus on toisenlainen, sillä vaikka hänet olikin merkitty vaaliluetteloihin Isèressä ja lokakuusta 2000 alkaen Thoux'ssa (departementti 32), hän menetti vuonna 2020 äänioikeutensa Euroopan parlamentin vaaleissa ja kunnallisvaaleissa Yhdistyneen kuningaskunnan erosopimuksen 127 artiklan määräysten nojalla. Kyseisen artiklan mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen niitä määräyksiä, joissa määrätään Euroopan kansalaisten äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta Euroopan parlamentin vaaleissa ja kunnallisvaaleissa, ei sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan kahden vuoden siirtymäaikana.

EP, täysi-ikäinen ja täysivaltainen henkilö, jonka oikeuksia ei ole evätty rikosoikeudellisella tuomiolla, on siis täysin vailla äänioikeutta. **[alkup. s. 5]**

Äänioikeus ei kuitenkaan ole mikään etuoikeus vaan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa vahvistettu oikeus, kuten EIT on muistuttanut (tuomio Albanese v. Italia, 23.3.2006). Lisäksi äänioikeuden rajoittamisella on tavoiteltava hyväksyttävää päämäärää, eikä rajoitus voi olla ehdoton (EIT:n tuomio Alajos Kiss v. Unkari, 20.5.2010).

Tämän tuomioistuimen tehtävänä ei ole arvioida Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista eroamisesta 31.1.2020 tehdyn sopimuksen asianmukaisuutta ja perusteluja.

Sitä vastoin tämä tuomioistuin toteaa, että kyseisen sopimuksen määräysten soveltaminen nyt käsiteltävässä asiassa EP:hen, jolta on lisäksi evätty äänioikeus Yhdistyneessä kuningaskunnassa, loukkaa suhteettomasti hänen äänestämistä koskevaa perusoikeuttaan.

Ennakkoratkaisupyyntö on muodollisesti perusteltu, koska EP noudatti vaaliluetteloihin merkitsemistä koskevan epäsuoran hylkäävän päätöksen muutoksenhaun määräaika.

Ennakkoratkaisupäätös on sisällöllisesti perusteltu, koska:

- riita-asia kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan eikä ole fiktiivinen eikä keinotekoinen
- kysymys on uusi, sillä riidanalaisia Euroopan unionin toimia ei aiemmin ole todettu unionin oikeuden mukaisiksi niitä koskevassa kanteessa eikä ennakkoratkaisumenettelyssä
- ennakkoratkaisupyyntöön oikeudelliset ja tosiseikkoihin liittyvät perustelut on esitetty edellä
- sisäisiä toimia, joihin ennakkoratkaisukysymys saattaa vaikuttaa, ovat INSEE:n päätös EP:n poistamisesta Ranskan vaaliluetteloista 1.2.2020 alkaen sekä Thoux'n (32430) kunnanjohtajan 7.10.2020 päivätty päätös, jolla hylättiin EP:n hakemus merkitsemisestä hänen kuntansa vaaliluetteloon.

Vaatus asian käsittelyn lykkäämisestä siis hyväksytään, ja tässä asiassa esitetään Euroopan unionin tuomioistuimelle jäljempänä esitetyt, tulkintaa ja pätevyyttä koskevat ennakkoratkaisukysymykset ilman, että on tarpeen turvautua nopeutettuun menettelyyn.

[– –]

NÄILLÄ PERUSTEILLA

tuomioistuin, joka käsittelee asiaa kontradiktorisessa menettelyssä ja ylimpänä oikeusasteena,

päättää lykätä kaikkien EP:n esittämien vaatimusten käsittelyä,

[– –]

esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat kysymykset:

1. Onko Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklaa ja Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista eroamisesta tehtyä sopimusta tulkittava siten, että niillä peruutetaan niiden Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten unionin kansalaisuus, jotka ovat ennen siirtymäajan loppua käyttäneet oikeuttaan **[alkup. s. 6]** vapaaseen liikkuvuuteen ja vapaaseen sijoittautumiseen toisen jäsenvaltion alueelle, etenkin yli 15 vuotta toisen jäsenvaltion alueella asuneiden osalta, joita koskee Yhdistyneen kuningaskunnan niin sanottu ”15 year rule” -laki ja joilta siten evätään äänioikeus kokonaan?

2. Mikäli kysymykseen vastataan myöntävästi, onko erosopimuksen 2, 3, 10, 12 ja 127 artiklan, luettuina yhdessä erosopimuksen johdanto-osan 6 kohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 18, 20 ja 21 artiklan kanssa, katsottava antaneen näille Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille poikkeuksetta oikeuden säilyttää unionin kansalaisuuteen liittyvät oikeutensa, jotka heillä oli ennen kuin heidän maansa erosi Euroopan unionista?

3. Mikäli toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, eikö erosopimus ole osittain pätemätön siltä osin kuin siinä loukataan Euroopan unionin identiteetin muodostavia periaatteita ja rikotaan etenkin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 18, 20 ja 21 artiklaa ja myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 39 ja 40 artiklaa, ja eikö siinä loukata suhteellisuusperiaatetta siltä osin kuin siinä ei ole määräystä, jonka nojalla he voivat säilyttää poikkeuksetta nämä oikeudet?

4. Eikö erosopimuksen 127 artiklan 1 kohdan b alakohta ole joka tapauksessa osittain pätemätön siltä osin kuin siinä rikotaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 18, 20 ja 21 artiklaa ja myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 39 ja 40 artiklaa, koska siinä evätään unionin kansalaisilta, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja vapaaseen sijoittautumiseen Yhdistyneessä kuningaskunnassa, äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallisvaaleissa kyseisessä maassa, ja, mikäli unionin yleinen tuomioistuin ja unionin tuomioistuin tulkitsevat kyseistä kohtaa samalla tavoin kuin Ranskan Conseil d’État, eikö tämä rikkominen ulotu niihin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja vapaaseen sijoittautumiseen toisen jäsenvaltion alueella yli 15 vuotta ja joita koskee Yhdistyneen kuningaskunnan niin sanottu ”15 year rule” -laki ja joilta siten evätään äänioikeus kokonaan?

[– –]